

MIT HOZOTT 2010 A FÁJLCSERÉLŐKNEK?*

A klasszikusan fájlcserelésnek nevezett jelenség¹ 2009-ben ünnepelte első „évtizedfordulóját”. Az első tíz évet rengeteg változás jellemezte, mind a technológiai újítások, mind az ezekre adott jogi válaszok terén, mind a társadalom részéről. Az első évtizedben a fájlcserelés technológiájának legkevesebb három generációja fejlődött ki.² Ezekkel összefüggésben világszerte több precedensértékű ítélet született, amelyek szinte egytől-egyig megállapították a perbe vont felhasználók, illetve tartalomszolgáltatók felelősségét. A jogérvényesítés folyamatos erősödését jelzi az is, hogy egyes nemzeti jogalkotók speciálisan e kérdéskör rendezésére irányuló törvényeket dolgoztak ki. Ezek középpontjába egyre inkább az internet-hozzáférést biztosító szolgáltatók (ISP-k) kerülnek.

Nagyjából ilyen előjelekkel léptünk a 2010-es évbe, amely az eddigi tendenciákkal összhangban sokszor meglepő, és legalább annyi esetben várható, kiszámítható fejleményekkel szolgált. Egyáltalán nem érhet senkit váratlanul az, hogy a fájlcserelés népszerűsége töretlen. Az sem meglepő, hogy 2010-ben is több figyelemre méltó ítélet született e tárgykörben. A fájlcserelés problematikájának törvényi szinten történő rendezése iránti igény is egyre jelentősebb mértékben nyer teret világszerte. Külön figyelmet érdemel a 2010 végén végleges formát öltő *Hamisítás Elleni Kereskedelmi Egyezmény* (ACTA).³ Szerencsés dolog az

---

* A jelen tanulmány a TÁMOP-4.2.1/B-09/1/KONV-2010-0005 azonosító számú, „Kutatóegyetemi Kiválósági Központ létrehozása a Szegedi Tudományegyetemen” című projekt keretében, az Európai Unió támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával készült.

¹ E helyütt kizárólag a szerzői vagy szomszédos jogokkal védett művek, illetve teljesítmények engedély nélküli online letöltésére, illetve megosztására (nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételére) kívánunk utalni. Helytálló a Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményének azon megjegyzése, amely jelzi, hogy itt igazából nem fájlok „cserejéről” van szó. Lásd: SZJSZT 07/08/01: Szerzői művek online fájlcsereelő rendszerek segítségével megvalósuló felhasználása. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 3. (113.) évf. 4. sz., 2008. augusztus, p. 111., illetve 1. lábjegyzet. A szó köznyelvi elterjedtsége indokolja azt, hogy a jövőben is e kifejezést használjuk.

² E generációk ismertetését, illetve az ezekkel kapcsolatos jogi dilemmákat lásd részletesen: Mezei Péter, Németh László: Mozgásban a fájlmegosztók – negyedik generációs fájlcserelés a láthatáron? Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 5. (115.) évf. 2. sz., 2010. április, p. 51–82.

³ Az egyezmény 2010. december 3-ai (véglegesnek tűnő) szövegváltozata elérhető az alábbi weboldalon: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/december/tradoc_147079.pdf. (A tanulmányban szereplő valamennyi internetes hivatkozás végső megtekintésének dátuma: 2011. január 10.)

is, hogy mindezen fejleményeket a magyar jogirodalom⁴ és a blogok világa⁵ is bőkezűen értékelte tavaly.

Az alábbi tanulmány e fejleményeket igyekszik röviden csokorba gyűjteni oly módon, hogy perspektivikus képet adhasson arról, hogy az elmúlt évben milyen irányba és ütemben fejlődött/változott a fájlcsere világa. A kérdéskört elsősorban jogi oldalról járja körül, habár a szerző az olvasók mellett magát is figyelmezteti: a jelenséget társadalmi kontextusba ágyazva lehet csak sikeresen értelmezni. Egyrészt a fájlcsere világa társadalmi támogatottsága, másrészt pedig a jogalkotói, a jogalkalmazói, illetve a szerzői jogosult oldallal szemben megfigyelhető ellenszenv arra enged következtetni, hogy az újabb és újabb (és egyre szigorúbb) jogi válaszlépések sokkal inkább rontanak az amúgy sem rózsás helyzeten, semmint hogy megoldják a fennálló visszásságokat.

A számok nyelvén⁶

A fájlcsere népszerűsége 2010-ben sem csökkent. Legalábbis a jogvédők, illetve az általuk kezdeményezett felmérések ezt próbálják igazolni, míg más vizsgálatok ezzel részben ellentmondó, részben ebből erényt kovácsoló megállapításokat tesznek.

⁴ *Ibolya Tibor*: A „torrentzaiak” büntetőjogi megítélése. Elérhető a <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/7.pdf> weboldalon; *Kovács Gabriella*: Folytatódik a küzdelem az illegális letöltések ellen. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 5. (115.) évf. 5. sz., 2010. október, p. 34–51.; *Mezei Péter*: Digitális sampling és fájlcsere. Összehasonlító Jogi Intézet, Szeged, 2010; *Mezei, Németh*: i. m. (2); *Mezei Péter, Németh László, Békés Gergely, Munkácsi Péter*: Futball VB tévén és neten. A sportközvetítések letöltési tapasztalatai. Média-Kábel-Műhold, 2010. november, p. 54–55. (A teljes kutatási anyag elérhető a http://www.inca-nms.com/index2.php?option=com_flipdoc&view=flipdoc&Itemid=53&lang=hu weboldalon); *Munkácsi Péter*: A szerzői jog elfogadottsága, a fogyasztói magatartások változása a digitalizációval összefüggésben. In: Fehér könyv a szellemi tulajdon védelméről 2008–2009. Magyar Szabadalmi Hivatal, 2009, p. 207–224.; *Szabó Imre*: A „The Pirate Bay” ügy elsőfokú ítélete a magyar büntetőjog tükrében. Infokommunikáció és Jog, 2010, 4. sz., p. 141–146. Az Infokommunikáció és Jog c. folyóirat 2010. évi utolsó száma pedig igazi „aranybányának” bizonyult: *Mezei Péter*: Tisztul a kép a RapidShare körül? A DDL szolgáltatók felelősségének a korlátozása. Infokommunikáció és Jog, 2010, 6. sz., p. 187–191.; *Gyenge Anikó, Bodó Balázs, Detrekői Zsuzsa, Békés Gergely*: A szerzői jogi jogérvényesítés aktuális kérdései. Összefoglaló a PRK Partners, a Pécsi Tudományegyetem és a Central European University konferenciasorozatának nyitó rendezvényéről. Infokommunikáció és Jog, 2010. 6. sz., p. 203–208.; *Gyaraki Réka*: Az on-line elkövetett szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének büncselekménye. Infokommunikáció és Jog, 2010. 6. sz., p. 215–221. Ugyan elsősorban nem jogi, hanem közgazdasági megközelítéssel bír, mégis kiemelt érdemmel Bodó Balázs doktori értekezése. Lásd *Bodó Balázs*: Szükség törvényt bont. PhD-értekezés, elérhető a <http://doktori.btk.elte.hu/phil/bodobalazs/disszertacio.pdf> weboldalon. (Az értekezés könyv formában való megjelenése 2011-re várható.)

⁵ 2010 áprilisában blog formájában reformálta meg működését a hosszú ideje sikerrel működő E.SZER. INT szakmai hírfolyóirat. Lásd: <http://eszerint.blog.hu>. A jelen tanulmány szerzőjének saját szerzői jogi blogja ugyancsak 2010 elején kezdte meg érdemi működését. Lásd: <http://copyrightinthexxcentury.blogspot.com>.

⁶ Az alábbi „összeállítás” annyiban szükségszerűen szubjektív, hogy a megjelent felmérések, kutatások, statisztikák és egyéb számadatok közül nem mindegyik juthatott e tanulmány szerzőjének tudomására. Az alábbiak mellett sok másik dokumentum tartalmazhat hasznos pró és kontra érveket.

A fájlcsere negatív hatásaira közvetlenül vagy közvetve utaló kutatások közül kiemelkednek az alábbiak. Ausztrál kutatók igyekeztek bizonyítani, hogy a *BitTorrent* technológia segítségével megosztott tartalmaknak csupán 0,03%-a legális, s a fájlok jelentős többsége (89%) egyértelműen illegális, a fennmaradó tartalmak legális volta pedig kétséges.⁷ Egy magyar felmérés szerint az internethasználók 69%-a oszt meg zenéket, 58%-a pedig filmeket kisebb-nagyobb rendszerességgel. Nagyjából azonos azok száma (18, illetve 17% a két csoportnál), akik napi rendszerességgel teszik mindezt.⁸ 2010 év végén került napvilágra a *British Recorded Music Industry* megrendelésére készült tanulmány,⁹ amely úgy találta, hogy az angolok jelentős többsége fájlcsere útján jut zenei művekhez. Egészen pontosan kb. 1,2 milliárd dalt töltöttek le az angolok 2010 szeptemberéig a tanulmány szerint.¹⁰

A *TorrentFreak* kalkulációi szerint a 2010-ben PC-kre, Xbox 360-ra és Wii-re megjelentetett számítógépes programok közül az öt legnépszerűbbet 28 millió példányban töltötték le.¹¹ A legnépszerűbb mozifilmeket több mint 92 millió példányban osztották meg világszerte tavaly.¹² Végül a tíz legnépszerűbb televíziós sorozatot 2010-ben több mint 31 milliószor töltötték le.¹³ E számok természetesen önmagukban is hatalmasak, nem beszélve arról, hogy a kalkulációk valószínűleg több szempontból is pontatlanok. Valószínű, hogy csak a nyílt jelleggel működő torrent trackerek statisztikáit tartalmazzák, és e trackerek közül sem az összesét. Ehhez hasonlóan valószínű, hogy például a magyar vagy kínai nyelven megjelentetett tartalmak megosztási adatai nem jelennek meg a fenti számokban. Amennyiben e meglátások helytállóak, akkor a *TorrentFreak* jelentősen alulbecsülte a fájlcsere tényleges méreteit.

2010 során persze több olyan tanulmány is született, ami a fájlcsere pártjára állt. Ezek egyaránt a jelenlegi zeneipar diszfunkcionális működését tartják minden baj forrásának,

⁷ Robert Layton, Paul Watters: Investigation into the Extent of Infringing Content on BitTorrent Networks. Internet Commerce Security Laboratory, Australia, April 2010, p. 17.

⁸ Digitális Média Riport – Összefoglaló tanulmány, Ithaka Research & Consulting, 2010. március 4., p. 16. A tanulmány elérhető az alábbi weboldalon: http://www.upc.hu/pdf/ITHAKA_UPC_kutatas.pdf.

⁹ Digital Music Nation 2010, The UK's legal and illegal digital music landscape, 2010. A tanulmány elérhető az alábbi oldalon: <https://bpi.co.uk/assets/files/Digital%20Music%20Nation%202010.pdf>.

¹⁰ A BPI tanulmányának a hitelét jelentősen csorbítja több tévedés, avagy épp „számmissztikai” trükk. Így bár a kutatók „parazitának” tartják a fájlcsere szolgáltatásokat, ám a statisztikák szerint a britek például nagyobb tudomással bírnak a jogszertű szolgáltatásokról, semmint az illegális fájlcsere alkalmazásokról (94% vs. 74%), és a *YouTube*-ot is több mint kétszer annyian használják zenék meghallgatására, mint a fájlcsere oldalak azok letöltésére (54% vs. 23%). Vö.: i. m. (9), p. 24–25. Ehhez hasonlóan két másik ábra szerint a legális szolgáltatásokat havonta kb. 11,2 millió brit veszi igénybe, míg az illegális fájlcsere alkalmazásokat 6,1 millió. (Ez utóbbi szám azért érdekes, mert a tanulmány készítői szerint ez 4,4 millió P2P- és 2,6 millió nem P2P-szolgáltatást használóból áll össze. E számok matematikailag természetesen nem egyeznek.) Vö.: i. m. (9), p. 28. A statisztikák további kritikai elemzését lásd: <http://copyrightinthexxcentury.blogspot.com/2010/12/ujabb-adatok-fajlcserelesrol.html>.

¹¹ Lásd: <http://torrentfreak.com/call-of-duty-black-ops-most-pirated-game-of-2010-101228>.

¹² Lásd: <http://torrentfreak.com/avatar-crowned-the-most-pirated-movie-of-2010-101220>.

¹³ Ezzel együtt a tévézők becsült száma 100 millió fölött volt. Lásd: <http://torrentfreak.com/top-10-most-pirated-tv-shows-of-2010-101230>.

és egyöntetűen kifejtik, hogy a felhasználók fizetnének a legális tartalmakért, ha azok olcsóbbak lennének, és sokkal jobban lépést tartanának a digitális kor követelményeivel.¹⁴ Egy norvég tanulmány írói közgazdasági eszközökkel próbálták igazolni a fájlcserélésnek a norvég zeneiparra gyakorolt pozitív hatásait.¹⁵ Bodó Balázs, értékes doktori értekezésében, a mozifilmek forgalmazása és az online kalózkodás közötti összefüggéseket tárgyalva jutott arra a végső következtetésre, hogy „a P2P-feketepiacok erősebb hiánypótló, mint (legális fogyasztást) helyettesítő szerepet töltenek be a mozi forgalom tekintetében”.¹⁶

Valójában úgy tűnik, hogy statisztikai fronton egy olyan állóháború következett be, amelynek feloldása – legalábbis a számok segítségével – nem lehetséges. Szemlélatomást a jogosulti és a fogyasztói oldal közötti érdekellentét olyan széles, hogy a köztük fellelhető távolságot ilyen felmérésekkel nem hogy kitölteni nem lehet, de valószínűleg azt csak tovább mélyítik. Vélhetően ugyanez igaz a jogérvényesítés hatékonyságára is.

Jogérvényesítés 2010-ben

1. Mivel a legtöbb fájlcseréléssel kapcsolatos per éveken át tartó bírósági csatározás után ér véget, ezért valószínűleg csupán a véletlen műve, hogy világszerte több figyelemre méltó bírósági ítélet született 2010-ben.

A magánszemélyek szerzői jogi felelősségével kapcsolatos „legkalandosabb” per a végéhez ért. Az Egyesült Államokban és világszerte is „hírnévre” szert tevő *Jammie Thomas-Rasset* ügyében mindhárom eljáró esküdtszék megállapította a kérdéses 24 dal megosztásának jogsértő voltát. Perspektivikus szemszögből nézve az ügyben nem ez az igazán jelentős, mivel az USA szerzői jogi gyakorlata azelőtt is kizárta a fájlcserélés esetén a fair use-teszt alkalmazásának lehetőségét, jogellenesnek deklarálva az ilyen felhasználást.

A kártérítés összegének meghatározása azonban rendkívül figyelemreméltó vitákhoz vezetett. Az első eljárásban az esküdtszék 220 000 USD kártérítés megfizetésére kötelezte *Jammie Thomast*.¹⁷ Ezt a verdiktet az eljáró bíró egy másik jelentős perben hozott ítélet érvelésére hagyatkozva megsemmisítette.¹⁸ A másodízben összehívott esküdtszék az előzőeknél is szigorúbban ítélte meg az alperes cselekményét, és 1,92 millió dolláros kártérítés megfizetésére kötelezte (az időközben megházasodott) *Thomas-Rassetet*.¹⁹ Ezt az összeget

¹⁴ Lásd: http://index.hu/tech/uzlet/2010/05/11/a_fajlmegosztas_jot_tesz_az_uzletnek.

¹⁵ *Richard Bjerkoë, Anders Sørbo: The Norwegian Music Industry in the Age of Digitalization*. 2010. Lásd: <http://www.scribd.com/doc/37406039/Thesis-Bjerkoë-Sørbo>.

¹⁶ *Bodó: i. m. (4)*, p. 357.

¹⁷ *Capitol Records Inc., et al., v. Jammie Thomas*, 579 F.Supp.2d 1210 (2008).

¹⁸ Ezt az esetet lásd: *Atlantic Recording Corporation, et al., v. Pamela and Jeffrey Howell*, 554 F.Supp.2d 976 (2008).

¹⁹ *Capitol Records v. Thomas*, p. 1216-1228. E két eljárás ismertetését lásd: *Mezei: Digitális sampling és fájlcseré, i. m. (4)*, p. 205–206.

viszont az eljáró bíró indokolatlanul magasnak („sokkolónak”) tartotta, és 2010 januárjában 54 000 USD-re mérsékelte a kártérítést.²⁰ E csökkentett összeggel szemben benyújtott felperesi fellebbezés miatt megtartott harmadik esküdszéki tárgyaláson (2010. november 3-án) 1,5 millió dolláros kártérítést ítélték meg a sértetteknek.²¹

Az eljárás talán legkényesebb kérdése az, hogy vajon mennyire arányos (esetleg alkotmányos) a fenti eljárásokban kiszabott kártérítési összeg. Mivel az Egyesült Államokban a szándékosan elkövetett szerzői jogi jogsértésekért a kiszabható törvényi kártérítés („*statutory damages*”) összege az eljáró bíró/esküdszék mérlegelésétől függően 750–150 000 USD között mozoghat,²² az esküdszékek által megítélt sorrendben 9250\$/dal, 80 000 USD/dal, végül 62 500 USD/dal teljesen szabályosnak tekinthető. Csakhogy az érintett dalok online beszerzési ára – a jogsértés idején – például az *iTunes* zeneboltban 0,99–1,29 USD között mozgott, vagyis a tényleges kár („*actual damages*”) alig 10 USD lehetett²³ (hiszen a beszerzési ár jelentős részét a forgalmazó tartja meg).²⁴ Ezért tűnhet racionális egyensúlyozásnak Davies bíró azon érvelése, miszerint a második, 80 000 USD/dal összegű kártérítés sokkoló és igazságtalan, ezért a verdikt megsemmisítése szükséges volt.²⁵ Ezzel együtt, mivel az alperes az eljárás során hazudott a tanúk padján, a bíróság a minimális kártérítési összeg háromszorosát találta indokoltnak kiszabni.²⁶

Hasonló érvelés szerint született ítélet *Joel Tenenbaum* ügyében. A hosszú évek óta húzódó perben Gertner bíró a 2009 nyarán megállapított dalonkénti 22 500 USD kártérítési összeget a „*due process*” klauzulába²⁷ ütközőnek, s így alkotmányellenesnek találta, a kártérítés összegét pedig tizedére csökkentette.²⁸ Mivel e csökkentett összeg ellen mindkét fél fellebbezett (a felperesek keveslik, Tenenbaum továbbra is túlzónak tartja azt), ezért az ügy jogerős elbírálása 2011-re (esetleg későbbre) marad.²⁹

²⁰ Capitol Records Inc., et al., v. Jammie Thomas-Rasset, 680 F.Supp.2d 1045 (2010).

²¹ Capitol Records Inc., et al., v. Jammie Thomas-Rasset, 2010 WL 4392184 (2010).

²² Copyright Law of the United States of America (17 U.S.C. 1976), §504.

²³ A felperesek azon hivatkozása, hogy a tényleges kár ennél lényegesen magasabb volt, teljességgel értelmetlen, mivel a további közel 1700 dal, amelyet „elvileg” megosztott Jammie Thomas-Rasset, nem képezte a per tárgyát. Ehhez hasonlóan gyakorlatilag lehetetlen bizonyítani, hányszor töltötték le az alperestől az összes lehetséges dalt az idők során. Lásd: Capitol Records v. Thomas-Rasset (20), p. 1053–1054.

²⁴ A „*statutory damages*” és az „*actual damages*” közötti aránytalanságok és a szerzői művek nyilvántartásba vételéből eredő anomáliák elemzését lásd: *John Tehranian: The Emperor Has No Copyright: Registration, Cultural Hierarchy, and the Myth of American Copyright Militancy*. Berkeley Technology Law Journal, Fall 2009, p. 1408–1412.

²⁵ A verdikt alkotmányosságának vizsgálatára azért nem került sor, mert a bíróság a verdiktet megsemmisítette. Lásd: Capitol Records v. Thomas-Rasset (20), p. 1054.

²⁶ Capitol Records v. Thomas-Rasset (20), p. 1056–1057.

²⁷ Az Egyesült Államok Alkotmányának V. Alkotmánykiegészítése.

²⁸ Sony BMG Music Entertainment, et al., v. Joel Tenenbaum, 721 F.Supp.2d 85 (2010).

²⁹ Figyelemre méltó, hogy az egyébként piaci erőfölényben lévő jogosulti érdekképviseltekkel szembeni harcában Tenenbaumot egy egyetemi professzor és hallgatói is segítik. E célra külön fórumot hoztak létre. Lásd: <http://joelfightsback.com>.

Természetesen fájlcserező magánszemélyekkel szemben nem csupán az Egyesült Államokban indulnak perek. Külön érdekes azonban, hogy lényegesen nagyobb önmegtartóztatást mutatnak a szerzői jogosultak a kártérítési összeg meghatározásakor más országokban. Így például egy frissen elbírált német ügyben a jogosultak ugyan 300 EUR kártérítést kértek zenezsámonként, a bíróság viszont mindössze 15 EUR-ban állapította meg annak mértékét.³⁰ Ehhez hasonlóan a magyar gyakorlat is „visszafogottabb” a zenezsámonként, illetve filmenként megállapított kártérítési átalánnyal.

2. Mindezek mellett 2010 során több fájlcserező szolgáltató sorsát is nagy érdeklődés övezte, akár egy új ítélet, akár az adott oldal sorsának alakulása kapcsán. Még 2009-ben marasztalták el az Egyesült Államokban a Gary Fung által üzemeltetett *isoHunt* torrent keresőoldalt,³¹ illetve Hollandiában a *Mininovát*.³² Ez utóbbi 2010 végén megállapodást kötött a jogosultakat képviselő *BREIN*-nel, hogy egy nyilvánosságra nem hozott összeg ellenében a *BREIN* eláll a *Mininovával* szemben támasztott követeléseitől.³³ Az *isoHunt* szolgáltatása viszont továbbra is működik, és ez egy ideig biztosan így lesz, mivel az eljárás jelenleg a fellebbezési anyagok benyújtásának szakaszában tart.³⁴

Teljes „sikertörténet” azonban a második generációs, vagyis decentralizált modellel működő fájlcserező szolgáltatások utolsó „fellegváranak” a ledöntése. 2010 májusában marasztalták el a *LimeWire*-t,³⁵ majd a felperesek indítványára az eljáró bíróság 2010 októberében az oldal üzemeltetésének a beszüntetésére szólította fel a tulajdonosokat.³⁶ Ennek hatására jelenleg a *LimeWire* weboldalán a bírósági intézkedésre utaló figyelmeztetés olvasható, amelyet nem lehet megkerülni, s így az oldal jelenleg használhatatlan.

Valószínűleg ezeknél is ismertebb a *The Pirate Bay* svéd torrent keresőoldal pere. 2009-ben született meg az elsőfokú ítélet, amelyet a 2010 novemberében meghozott másodfokú ítéletben részben az oldal üzemeltetőinek a javára, részben azok kárára módosítottak. Az elsőfokú döntésben a négy terhellet (Peter Sunde, Frederik Neij, Carl Lundström és Gottfrid Svartholm) egyaránt egyéves szabadságvesztés büntetésre ítélték, illetve összességében 30 millió svéd korona kártérítés megfizetésére kötelezték.³⁷ Másodfokon a szabadságvesztés

³⁰ LG Hamburg 8.10.2010 (308 O 710/09). Lásd: <http://justiz.hamburg.de/2594162/pressemeldung-2010-10-27.html>.

³¹ Columbia Pictures Industries, Inc., et al., v. Gary Fung, et al., 2009 WL 6355911 (2009).

³² Stichting Bescherming Rechten Entertainment Industrie Nederland (BREIN) tegen Mininova B.V., LJN: BJ6008, Rechtbank Utrecht, 250077/HA ZA 08-1124. Az ítéletet lásd holland nyelven: http://zoeken.rechtspraak.nl/resultpage.aspx?snelzoeken=true&searchtype=ljn&ljn=bj6008&u_ljn=bj6008.

³³ Ily módon az elsőfokú ítélet jogerőre emelkedett.

³⁴ Az *isoHunt* fellebbezési anyagát lásd: <http://ca.isohunt.com/img/legal/Isohunt-Appeal-Brief.pdf>.

³⁵ Arista Records LLC, et al., v. Lime Group LLC, et al., 715 F.Supp.2d 481 (2010).

³⁶ Lásd: http://www.nytimes.com/2010/10/27/technology/27limewire.html?_r=1&th&emc=th. A *LimeWire* által fizetendő kártérítés összegéről a bíróság várhatóan 2011 januárjában fog dönteni.

³⁷ Verdict B13301-06 (17 April 2009) Stockholm District Court. Az ítéletet lásd svéd nyelven: <http://www.scribd.com/doc/14338305/DOM-Ml-nr-B-1330106>.

büntetések mértéke csökkent,³⁸ azonban a kártérítés összege jelentősen megemelkedett: a három személyt egyetemlegesen közel 46 millió svéd korona megfizetésére kötelezték.³⁹

Bár a Svéd Legfelsőbb Bíróság – amely szabadon dönthet az általa tárgyalni kívánt jogesetek befogadásáról – megtehetné, hogy napirendre tűzi a másodfokú ítélettel szemben benyújtott fellebbezéseket, nem várható, hogy a korábbi két döntés jogi részétől érdemben el kívánna térni (kérdés legfeljebb a kártérítés mértéke lehet). Mindez azonban csupán részletkérdésnek tűnik. Egyik bírósági eljárás sem gyakorolt ugyanis különösebb hatást a *The Pirate Bay* működésére és népszerűségére.⁴⁰ Nem sokkal az első fokú ítélet meghozatala után ugyanis az oldal üzemeltetői áttértek az ún. mágneslinkek alkalmazására, ezzel sikerült a *The Pirate Bay*-t trackerek nélkül is üzemeltetni.⁴¹ E technológia segítségével a *The Pirate Bay* továbbra is elérhető bárki számára, ráadásul a technológia sajátosságai folytán a jogi felelősségre vonás is bonyolultabbá vált (esetleges későbbi perekben).

3. Az ISP-kkel szemben indított eljárások miatt is hangos volt a 2010-es esztendő. Az egyik leghíresebb tavalyi ítélet Ausztráliában született. Az *iiNet* ISP-t az ausztrál és amerikai filmstudiókat képviselő AFACT⁴² citálta bíróság elé. Hivatkozása szerint az *iiNet* nem volt hajlandó előfizetőit az általuk elkövetett szerzői jogi jogsértésekre figyelmeztetni, ismételt jogsértés esetén pedig internet-hozzáférésüket felfüggeszteni. A bíróság 2010 februárjában kelt ítélete szerint bár az ISP előfizetői bizonyíthatóan elkövettek szerzői jogi jogsértéseket a különféle torrent fájlcsere- oldalak segítségével, azonban az internetes hozzáférés puszta nyújtásával az *iiNet* nem valósította meg az ún. „engedélyezési elmélet” („*concept of authorization*”) szerinti jogsértést.⁴³ Az ausztrál szerzői jogi törvény 2000. évi módosítása (az ún. „*Digital Agenda*”) keretében bevezetett „engedélyezési elmélet” szerint akkor állapítható meg az „engedélyező fél” felelőssége, ha joga és képessége ellenére a vele kapcsolatban álló elsődleges jogsértő cselekményét nem akadályozza meg, vagy nem tesz meg minden egyéb szükséges lépést.⁴⁴ A tesztet a bírósági gyakorlat a jogsértésről való tudomás

³⁸ Neij tíz, Sunde nyolc, Lundström pedig négy hónapot kell, hogy börtönben töltsön. Gottfrid Svartholmmal szemben, távolléte okán, nem hoztak ítéletet.

³⁹ A másodfokú ítéletet svéd nyelven lásd: <http://fildelning.se/wp-content/uploads/2010/11/TPB.pdf>.

⁴⁰ A TorrentFreak adatai szerint 2010 legnépszerűbb P2P-oldala – 2009 után ismét – a *The Pirate Bay* volt. Lásd: <http://torrentfreak.com/top-10-most-popular-torrent-sites-of-2011-110105>.

⁴¹ Lásd részletesen: Mezei, Németh: i. m. (2), p. 72–75.

⁴² Australian Federation Against Copyright Theft, a weblapjukat lásd: <http://www.afact.org.au>.

⁴³ Roadshow Films Pty Ltd v *iiNet* Limited (No. 3) [2010] FCA 24 (4 February 2010).

⁴⁴ Copyright Act of Australia (1968), §101(1A). Az „engedélyezési elmélet” gyakorlati alkalmazását lásd: *Universal Music Australia Pty Ltd. v. Sharman License Holdings Ltd.*, [2005] FCA 1242; illetve *Cooper v. Universal Music Australia Pty Ltd* [2006] FCAFC 187. Ez az elmélet alapvetően megegyezik az Egyesült Államokból ismert „közreműködői felelősség” („contributory liability”) tesztjével. Ez utóbbira sikerrel hivatkoztak az Egyesült Államokban a *Napster* – [A&M Technology, Inc., et al., v. *Napster, Inc.*, et al., 239 F.3d 1004 (2001)], a *Grokster* – [Metro-Goldwyn-Mayer Studios, Inc., et al., v. *Grokster, Ltd.*, et al., 545 U.S. 913 (2005)], legújabbban pedig a *Columbia Pictures v. Fung* és az *Arista Records v. Lime Group*-ügyben.

feltételével egészítette ki.⁴⁵ A jelen ügyben döntést hozó bíró azonban úgy találta, hogy az *iiNet* szolgáltatása nem tekinthető olyan „eszköznek”, amellyel a felhasználók által elkövetett jogsértéseket a szolgáltató „engedélyezné”.⁴⁶

Ez az érvelés cseng vissza egy norvég fellebbviteli bírósági ítéletben is. A norvég piacvezető *Telenor* azért perelte be 23 norvég zenei és filmes jogvédő szervezet, illetve kiadó, mert meglátásuk szerint az *ISP* nem volt hajlandó a *The Pirate Bay* weboldalát blokkolni, s így maga is közreműködött a torrentoldal használói által elkövetett jogsértésekhez. Az oslói fellebbviteli fórum – hasonlóan az elsőfokú döntéshez – elutasította a felperesek indítványát. A bíróság jelezte, hogy a *Telenor* pusztán technikai, neutrális közreműködése a fogyasztók által (a *The Pirate Bay* segítségével) elkövetett szerzői jogi jogsértésekhez nem éri el azt a mértéket, ami miatt az ő felelőssége megállapítható lenne.⁴⁷

Mindezek mellett két holland és belga bírósági ítélet is említést érdemel, melyek egyaránt elutasították a felperesek azon követelését, hogy a *Ziggo*, illetve a *Telenet* és a *Belgacom ISP*-t kötelezzék a *The Pirate Bay* weboldalának a blokkolására Hollandiában,⁴⁸ illetve Belgiumban.⁴⁹

Valamennyi eset azt mutatja, hogy az *ISP*-k egyelőre sikerrel voltak képesek ellenállni a jogosulti érdekképviseltek közvetlen nyomásának. A helyzet további tisztázásához hamarosan az Európai Bíróság is hozzájárulhat. Bár már korábban született néhány kapcsolódó ítélet Luxembourgbán,⁵⁰ az *ISP*-knek a fájlcsere-léssel kapcsolatos közreműködése új vitákat szülhet a taláros testület előtt. Így egyrészt az illetékes brüsszeli fellebbviteli bíróság előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett a *Sabam v. Tiscali-ügyben*.⁵¹ A belga testület arra a kérdésre keresi a választ, hogy a nemzeti bíróság kötelezheti-e az *ISP*-ket arra, hogy

⁴⁵ E jogeset kapcsán lásd: *Matt Schruers, Jonathan Band: Grokster in the International Arena*, 2006, p. 7. (www.policybandwidth.com/doc/GroksterCRI.pdf). Hazai ismertetését lásd: *Mezei: Digitális sampling és fájlcsere*, i. m. (4), p. 155.

⁴⁶ Ennek részletes elemzését lásd: *Roadshow Films v iiNet*, 367–414. pont.

⁴⁷ Az ítélet elemzését lásd: *Mikko Manner, Johanna Flythström: Another Flag in the Pirate Bay – Internet Service Provider not Responsible for Blocking Bittorrent File-sharing Services in Norway*. *Entertainment Law Review*, 2010. 6. sz., p. 237–240.

⁴⁸ *Stichting Bescherming Rechten Entertainment Industrie Nederland (BREIN) tegen Ziggo B.V.*, LJN: BN1445, *Rechtbank's-Gravenhage*, 365643/KG ZA 10-573. Az ítéletet holland nyelven lásd: http://zoeken.rechtspraak.nl/resultpage.aspx?snelzoeken=true&searchtype=ljn&ljn=BN1445&u_ljn=BN1445.

⁴⁹ A két belga *ISP* ügyével kapcsolatos tájékoztatás a belga kalózkodás elleni szövetség (BAF) weboldalán olvasható: <http://www.anti-piracy.be/en/indexb.php?n=128>.

⁵⁰ *Case C-275/06 – Productores de Música de España (Promusicae) v. Telefónica de España SAU*, European Court of Justice, 29.01.2008; *Case C-557/07 – LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH v. Tele2 Telecommunication GmbH*, European Court of Justice, 19.02.2009.

⁵¹ *SABAM v. S.A. Tiscali (Scarlet)*, District of of Brussels, No. 04/8975/A, Decision of June 2007, AELJ Translation Series, 2008: p. 1279–1292.

hálózatukat szűrve megakadályozzák a jogvédett zenei és filmes alkotások P2P-alapú terjesztését.⁵²

Ettől eltérő, azonban szorosan kapcsolódó témában a Svéd Legfelsőbb Bíróság kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárást az *ePhone*-ügyben. Az alapügy lényege szerint a felperesek az *ePhone*-tól a hálózatát audiokönyvek jogellenes megosztására használók személyes adatainak a kiszolgáltatását követelték, amit az *ISP* megtagadott. Itt tehát a luxembourgi testületnek arról kell döntenie, hogy a felhasználók személyes adatainak a kiadásával kapcsolatos gyakorlatát fenn kívánja-e tartani, vagy azt továbbfejlesztve új tesztet alkosson-e.⁵³ A kérdés jelentőségét mutatja, hogy a Svéd Legfelsőbb Bíróság nem sokkal később elrendelte egy másik fontos eljárás felfüggesztését. Ezúttal a szerzői jogosultak a *TeliaSonera ISP*-tól követelték a *SweTorrents* oldal üzemeltetője adatainak a kiadását, azonban a Svéd Legfelsőbb Bíróság elzárkózott ettől a luxembourgi fórum döntésének meghozataláig.⁵⁴

Jól látható, hogy az *ISP*-k aktívabb szerepvállalásának kérdése kardinális ponttá nőtte ki magát. Ez azonban több sebből vérző tendencia. Egyrészt komoly problémát jelent az eljárások rendkívüli lassúsága. Másrészt egyetlen felhasználó ilyen energia-, idő- és pénzigényes kiiktatása a rendszerből csupán észrevehetően javulást hozna, a kiszabott pénzbüntetés/kártérítés pedig általában elhanyagolható. Harmadrészt az *ISP*-k a jelenlegi uniós szabályozás alapján elhanyagolható időtartamra kötelesek tárolni az előfizetők internethasználatának beazonosítására alkalmas adatokat. A rendszer hatékonyságát kérdőjelezi meg például az a tény, hogy a fájlcserefronton aktív Svédország az elektronikus hírközlési adatok megőrzéséről szóló irányelvet⁵⁵ még át sem ültette nemzeti jogába.

Negyedrészlet jelenleg az Európai Unió joga szerint az *ISP*-k nem kötelesek hálózataikat általános jelleggel monitorozni.⁵⁶ Fontos megjegyezni, hogy az Európai Bizottság egy 2010. év

⁵² A kérdés egészen pontosan így hangzik: „A 2001/29 és a 2004/48 irányelvek, összefüggésben értelmezve a 95/46, 2000/31 és 2002/58 irányelvekkel, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény 8. és 10. cikkére való figyelemmel megengedik-e a tagállamoknak, hogy felhatalmazzák az alapeljárásban eljáró nemzeti bíróságot arra, hogy a tárhelyszolgáltatót arra kötelezze, hogy teljes ügyfélköre vonatkozásában in abstracto és megelőző jelleggel, kizárólag saját költségére és időbeli korlátozás nélkül a szerverein található olyan zeneművet, filmet vagy audiovizuális alkotást tartalmazó elektronikus állományok felderítésére tekintettel, amelyekre nézve a SABAM állítása szerint jogokkal rendelkezik, az e szervereken tárolt információ túlnyomó részét szűrőrendszert működtessen, majd blokkolja ezen állományok cseréjét, pusztán a következő jogszabályi rendelkezés alapján: Emellett [a nemzeti bíróság] eltilthatja a jogsértő magatartástól azokat a közvetítőket, akiknek szolgáltatásait harmadik személy a szerzői vagy szomszédos jogok megsértése céljából veszi igénybe?” Lásd: C-360/10. sz. ügy.

⁵³ Az ezzel kapcsolatos híradások közül lásd például: <http://lexuniversal.com/en/news/13241>.

⁵⁴ Lásd: <http://www.edri.org/edrigram/number8.24/ecj-case-data-protection-ip-enforcement>.

⁵⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2006/24/EK irányelve (2006. március 15.) a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása, illetve a nyilvános hírközlő hálózatok szolgáltatása keretében előállított vagy feldolgozott adatok megőrzéséről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról.

⁵⁶ Az Európai Parlament és a Tanács 2000/31/EK irányelve (2000. június 8.) a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem egyes jogi vonatkozásairól, 15. cikk.

végi közleményében úgy fogalmazott, hogy „az irányelv a tagállamokra bizza annak meghatározását, hogy mikor és hogyan lehet eltiltó határozatot kibocsátani egy közvetítő ellen. Ennek a hatékony működéséhez hasznos lehet pontosítani, hogy az eltiltó határozatok nem függhetnek a közvetítő felelősségétől.”⁵⁷ Mivel az általános monitorozási köteletség kizárása jelenleg a közvetítői felelősség egyik fontos eleme, ezért a Bizottság fenti megfogalmazása könnyen azt eredményezi, hogy e korlátozás felszámolásával a tagállamoknak lehetőségük nyílik általános ellenőrzési, esetleg blokkolási kötelezettséget róni az ISP-kre.

4. Érdemes tisztán látni, hogy a *fájlcsereléssel szembeni küzdelem intenzitása a konkrét célpontok függvényében jelentős eltérést mutat államonként*. A tartalomszolgáltató, illetve -kereső oldalakkal szembeni leghíresebb perek az országok szűk köréből származnak, köszönhetően a szerzői jog területiális jellegének, illetve e szolgáltatások szűkebb számának. Ehhez hasonlóan a felhasználókkal szemben is csak saját országukban van érdemi lehetőség fellépni. Az már sajnálatos módon más kérdés, hogy e jogesetek kereshetősége és nyilvánossága ugyancsak változatosan alakul a különféle jogrendszerekben. Az is külön kérdés, hogy a jogosultak, érdekképviselőik és az egyéb jogérvényesítő szervezetek éppen milyen „hadrendben” küzdenek.

Mindezek fényében nem véletlen, hogy hazánkban a legnagyobb visszhangot a különféle (leginkább zárt jelleggel működő, vagyis darknet) torrentoldalak szervereinek rendőrségi lefoglalásai váltották ki. Ezek érdemi ismertetésére e helyütt nincs lehetőség és szükség sem,⁵⁸ két fontos körülményre azonban fel kell hívni a figyelmet. Egyrészt ezek a lefoglalások a legkevesebb esetben járnak tartós sikerrel. Az adott oldal üzemeltetői általában új (esetleg külföldi) szolgáltatóhoz költözve rendkívül hamar újraindítják oldalait, megkérdőjelezve a fizikai eszközök (szerverek) lefoglalásának hatékonyságát.⁵⁹ Másrészt a fájlcserelés hazai megítélésének álságos jellegét hűen tükrözi, hogy terjedőben vannak azok a vélemények, melyek szerint az, hogy az ingyenes, szűkebb körben használt darknet oldalak szervereinek a lefoglalása ellenére a haszonszerzési célokra törekvő, nagy fogyasztói táborral bíró warezoldalak szerverei érintetlenül működnek, a hatóságok, érdekképviselők és az utóbbi oldalak üzemeltetői közötti „maffiaszerű együttműködésnek” tudható be.⁶⁰ Az ilyen gondolatok a legkevésbé sem segítik a fájlcsereléssel szembeni küzdelmet.

⁵⁷ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló 2004. április 29-i 2004/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv alkalmazásáról. Brüsszel, 2010.12.22. COM(2010) 779 végleges. Lásd: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0779:FIN:HU:PDF>

⁵⁸ Lásd ezzel kapcsolatban például a *Mezei, Németh, Békés, Munkácsi*: i. m. (4), p. 20–22.

⁵⁹ Lásd Békés Gergely ezzel kapcsolatos gondolatait: *Gyenge, Bodó, Detrekői, Békés*: i. m. (4), p. 207.

⁶⁰ Egy rendkívül érdekes hír látott napvilágot az Index portálon, amely szerint van olyan warezoldal, amely annak ellenére, hogy az MTI sajtószolgálatának közleményei között is reklámozta magát, a mai napig elérhető az interneten. Lásd: http://index.hu/tech/2010/12/23/a_fajlcseret_uldozik_a_warez_fip_senkit_nem_zavar.

5. Amellett sem lehet elmenni szó nélkül, hogy 2010-ben olyan fejlemények is történtek a jogérvényesítés terén, amelyek miatt egyre többen Kínához hasonlítják az Egyesült Államokat a „netes semlegesség” részleges felszámolása, de legalábbis akadályozása miatt. Az elmúlt évben ugyanis az Egyesült Államok Bevándorlási és a Vámügyek Betartásáért Felelős Hivatala⁶¹ több ízben is weblapok doméncímeinek a lefoglalásával⁶² próbált szembeszállni a vélt vagy valós szerzői jogi jogsértésekkel.⁶³ Ugyan a jogérvényesítés ezen új módja közvetlenül nem függ össze a fájlcsereléssel, azonban gyakorlati jelentőséggel bírhat a jövőben e téren is.

Az előbbi hivatal, illetve az Egyesült Államok vonatkozó jogszabályainak ismerete híján e tendencia érdemi értékelése lehetetlennek tűnik. Figyelmet azonban azért érdemelhet, mert olyan, bíróságon kívüli jogérvényesítési módszerről van szó, amelynek alkotmányos határai egyelőre ismeretlenek, azonban gyors alkalmazhatósága révén sok jogszerű online magatartástól is képes lesz visszatartani a felhasználókat. Ráadásul az ilyen hatósági (állami) viselkedés tovább növeli a netes semlegesség – akár a fennálló jogrendszer, így a szerzői jog ellenében történő – erősítését elszántan követelők táborát.⁶⁴

6. Végül a jogérvényesítés hatékonyságának fokozását célul kitűző ACTA is figyelmet érdemel röviden. Az egyezmény egy része – a polgári és büntetőjogi ügyekben alkalmazható jogérvényesítési eszközök mellett⁶⁵ – a digitális környezet jelenségeire külön kíván reflektálni.⁶⁶ A rendelkezések tudományos és gyakorlati elemzése természetesen időigényes feladat, s ezzel összefüggésben több nehézséggel is számolni kell. Sokáig a tervezetek nem is láttak napvilágot, és a kiszivárogtatott dokumentumok hitelessége is kétségbe vonható volt. Ráadásul valamennyi korábbi tervezet alternatív megszövegezéseket tartalmazott, amelyek az érdemi elemzést csak nehezítették. Mindezek mellett az alapos vizsgálatot tovább nehezítheti, hogy az egyezménytervezet 40. cikke szerint az ACTA 30 nappal azt követően lép hatályba, hogy *hat ország ratifikálja, elfogadja vagy jóváhagyja* azt, és erről a szükséges dokumentumokat eljuttatja az egyezmény letéteményeséhez (a japán kormányhoz). Mivel az

⁶¹ A hivatal honlapját lásd: <http://www.ice.gov>.

⁶² Így például a torrent-finder.com torrentkereső oldal, avagy az *OnSmash.com* zeneiblog-domének is lefoglalásra kerültek.

⁶³ A The New York Times egyik cikke szerint olyan blogok doméncímét is lefoglalta a hivatal, amelyek zenei felvételeket (nem kizárólag videoklipeket) tettek felhasználási engedély nélkül elérhetővé, mindezt azonban úgy, hogy a felvételeket gyakran „hallgatolagos beleegyezéssel” maguk a zenészek, azok menedzserei, esetleg kiadók bocsátották a bloggerek rendelkezésére. Lásd: <http://www.nytimes.com/2010/12/14/business/media/14music.html?scp=9&sq=&st=nyt>.

⁶⁴ Avagy azokét, akik már most is amellett érvelnek, hogy a netes semlegesség mint olyan hosszú ideje nem létező jelenség, amelynek helyreállítása csakis kommunisztikus alternatívák segítségével lehetséges (melynek a szerzői jog például nem képezi részét). Lásd különösen: *Dmytri Kleiner: The Telekommunist Manifesto. Network Notebooks, Amsterdam, 2010.*

⁶⁵ Vö.: Chapter II., Section 2. és 4.

⁶⁶ Vö.: Chapter II., Section 5.

egyezményt 2011. március 31-étől lehet aláírni, a megkívánt hat ratifikáció rendkívül hamar összegyűlhet, jelentősen korlátozva ezzel a kritikus hangok felbukkanásának lehetőségét.

Mindezek fényében indokoltnak tűnik, hogy *Magyarország mindaddig ne írja alá az egyezményt, amíg annak alapos tudományos és gyakorlati értékelése meg nem történik.* (A jelek szerint ez a közeljövőben megkezdődhet.) Ugyanerre szólítja fel amerikai szerzői jogászok egy jelentős csoportja saját hazájuk elnökét.⁶⁷

Három csapás a fájlcserélésre

Annak indoka, hogy a fokozatos válasz (vagy másként három csapás) rendszere külön fejezetben kerül bemutatásra, abban keresendő, hogy a francia jogalkotó által nagy nehézségek árán keresztülvitt rendszer új távlatokat nyit és nehézségeket szül a fájlcseréléssel szembeni küzdelemben.

Az alkotmányossági problémák miatt⁶⁸ részben módosított HADOPI törvényről a korábbiakban is olvashattunk a magyar irodalomban.⁶⁹ Kiemelkedő jelentősége folytán azonban e helyütt is indokoltnak tűnik bemutatni, hogy a hatályos jogszabály miként igyekszik szembeszállni a jogvédett tartalmak fájlcserélő rendszerek segítségével történő jogellenes megosztásával.

⁶⁷ Lásd: <http://www.wcl.american.edu/pijip/go/blog-post/academic-sign-on-letter-to-obama-on-acta>. Az egyre bővülő jogirodalmi források közül lásd különösen: Peter K. Yu: Six Secret (and Now Open) Fears of ACTA. Southern Methodist University Law Review, 2010 (megjelenés alatt). A tanulmány letölthető a http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1624813 weboldaltól.

⁶⁸ A francia Alkotmánytanács alapvetően két ponton találta alkotmányellenesnek a HADOPI I. törvényt. Egyrészt megsemmisítette azt a rendelkezést, amely szerint az eljárás alá vont felhasználó internet-hozzáférést a HADOPI hatóság függeszthetné fel. Az Alkotmánytanács e szankció alkalmazását kizárólag bírósági úton látta elképzelhetőnek. Másrészt az eljárás alá vont személyre telepített, megdönthetetlen vélemnek tűnő bizonyítási teher is aggályosnak bizonyult. Lásd: Décision n° 2009-580 DC du 10 juin 2009. Lásd: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseilconstitutionnel/root/bank/download/cc-2009580dc.pdf>. Az Alkotmánytanács határozata kapcsán lásd: Jean-Philippe Feldman: Le Conseil constitutionnel, la loi „Hadopi” et la présomption d’innocence. La Semaine Juridique, No 28 – 6 Juillet 2009, p. 25–28. A határozat másik sokat idézett eleme az, hogy az Alkotmánytanács a véleménynyilvánítás szabadságát kiterjesztette az internethez való hozzáférés jogára is, alapjogi védelmet biztosítva az utóbbinak. Ezzel kapcsolatban lásd: Alain Strowel: Internet Piracy as a Wake-up Call for Copyright Law Makers – Is the „Graduated Response” a Good Reply? The WIPO Journal, 2009. 1. sz., p. 75–86. A HADOPI I. törvény többi lényeges rendelkezését mindezeket követően tehát az Alkotmánytanács nem semmisítette meg, így azokat az államfő kihirdethette. Az Alkotmánytanács második határozatában a HADOPI II. törvényben foglalt módosításokat már alkotmányosnak találta. Lásd: Décision n° 2009-590 DC du 22 octobre 2009. Lásd: <http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseilconstitutionnel/root/bank/download/cc-2009590dc.pdf>. Ezzel kapcsolatban lásd: Par Allan Gautron: La „réponse graduée” (à nouveau) épinglee par le Conseil constitutionnel – Ou la délicate adéquation des moyens aux fins. Revue Lamy Droit de l’Immatériel, No 51 – Juillet 2009, p. 63–73.

⁶⁹ A 2010-es magyar jogi irodalomból lásd különösen: Mezei: Digitális sampling és fájlcsere, i. m. (4), p. 219–223.; Kovács: i. m. (4), p. 44–46.; Gyenge, Bodó, Detrekői, Békés: i. m. (4), p. 204.

A HADOPI II. törvény⁷⁰ egyik legfontosabb változása, hogy – a korábbiakkal ellentétben – világosan a szerzői művek büntetőjogi védelmének erősítésére törekszik. Ezzel összefüggésben négy új vétségi és két új kihágási alakzatot hozott létre. A felhasználókkal kapcsolatos legfontosabb vétségi alakzat⁷¹ szerint bírósági ítéletben három évig terjedő szabadságvesztéssel és 300 000 euróig terjedő pénzbüntetéssel sújtható az, aki filmművészeti és egyéb audiovizuális alkotásokat filmszínházban rögzít. Abban az esetben, ha a felvétel felhasználása utóbb internetes környezetben történik, mellékbüntetésként az elkövető internet-hozzáférése is felfüggeszthető 2–12 hónapra. Abban az esetben, ha ez utóbbi mellékbüntetés kijátszása céljából a terhelt új internet-hozzáférési szerződést köt (egy másik ISP-vel), ugyancsak vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel és 200 000 euróig terjedő pénzbüntetéssel sújtható.⁷² A HADOPI II. törvény egyébként új vétségi alakzatként az ISP-ket is 5000 euróig terjedő pénzbüntetés kiszabásával fenyegeti arra az esetre, ha nem teljesítik a törvény által rájuk kirótt közreműködési feladatokat.⁷³ A negyedik vétségi formula az alábbiakban bemutatásra kerülő fokozatos válasz rendszere keretében kiszabható mellékbüntetés (internet-hozzáférés időleges felfüggesztése) kijátszását kívánja szankcionálni.⁷⁴

Jól látható tehát, hogy *a vétségi alakzatok csak közvetve kívánnak/képesek fellépni a fájlcsereléssel szemben*. A filmszínházban kamerával rögzített felvételek engedély nélküli megosztása bár fontos eleme a fájlcserelés mindennapjainak, azonban – elsősorban a gyenge minőségű felvétel és a zavaró háttérzörejek miatt – nem igazán népszerű forrása annak. Az ISP-ekkel szembeni vétségi alakzat a HADOPI-hatóság munkájának hatékonyságát hivatott biztosítani, a felfüggesztett internet-hozzáférés kijátszásának szankcionálása pedig azzal magyarázható, hogy ily módon igazolható az elkövető „notórius jogsértő” mivolta. Valójában azonban valamennyi vétségi alakzat tüneti kezelésnek tűnik, ráadásul csupán a problémakör egy szűk szegmense terén.

A közhiedelemmel ellentétben *a három csapás alkalmazására „csupán” egy kihágásként kezelt jogsértés esetén van lehetőség*. A fokozatos válasz rendszere a következőképp fest.⁷⁵ A szerzői jogosultak által gyűjtött adatok⁷⁶ fényében a HADOPI-hatóság az előfizető ISP-jén keresztül elektronikus levélben figyelmezteti azokat a személyeket, akik elmulasztották ellenőrizni, hogy internet-hozzáférésüket védett művek többszörözésére, nyilvánossághoz

⁷⁰ Projet de loi relatif à la protection pénale de la propriété littéraire et artistique sur internet, adopté le 22 septembre 2009, N° 337, Assemblée nationale. Lásd: <http://www.assembleenationale.fr/13/pdf/ta/ta0337.pdf>.

⁷¹ Code de la propriété intellectuelle (CPI), Art. L.335-3 új, 3. bekezdése, illetve Art. L.335-7.

⁷² Az ezzel kapcsolatos rendelkezéseket a HADOPI II. törvény a francia büntetőjogi törvénykönyvben (434–41. szakasz) helyezte el.

⁷³ CPI, Art. L.335-7.

⁷⁴ CPI, Art. L.335-7-1, 4. bekezdés.

⁷⁵ Ennek részletes szabályozását lásd: CPI, Art. L.335-7-1, 1–3. bekezdés.

⁷⁶ Az adatokat a francia alapítású Trident Media Guard cég végzi. A cég honlapját lásd: <http://www.tmg.eu>.

közvetítésére, terjesztésére vagy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tételére használják-e. Ebben az üzenetben megjelölik a jogsértés elkövetésének idejét, de a konkrét tartalomra (zene, film stb.) nem tesznek utalást. Egyúttal tájékoztatást adnak a címzettnek arról, miként tudja a jövőben megakadályozni az internet-hozzáférés szabálytalan használatát. A figyelmeztetést egyébként hat hónapnál nem régebbi jogsértés miatt hat hónapon belül kell továbbítani, ami effektíve azt jelenti, hogy valamennyi potenciális fájlcserező „egy évig félhet”, hogy kap-e figyelmeztetést. Mindezekből jól látszik, hogy a francia rendszer ténylegesen nem a fájlcserezést bünteti, hanem azt, ha valaki nem akadályozza meg, hogy internet-hozzáférése révén jogsértések valósuljanak meg.

Ezt követően a figyelmeztetéssel sújtott személy hálózatát az érintett ISP követi figyelemmel. Amennyiben a figyelmeztetés kézhezvételétől számított hat hónapon belül ismételten kötelezettségszegést követ el az előfizető, a HADOPI-hatóság az ez irányú tájékoztatást követően – ismételten hat hónapon belül – hivatalos (papíralapú) levélben szólítja fel az előfizetőt a jogsértés megszüntetésére.

Amennyiben a második figyelmeztetés kézhezvételétől számított egy éven belül harmadszor is jogsértésen érik az előfizetőt, akkor a HADOPI-hatóság „egyértelmű gondatlanság” (*„négligence caractérisée”*) kihágása miatt bírósági eljárást kezdeményez az érintett személlyel szemben. Az ügyben eljáró egyesbíró főbüntetésként 1500 euróig terjedő pénzbüntetéssel sújthatja a jogsértőt, mellékbüntetésként pedig legfeljebb *egy hónapra* felfüggesztheti internet-hozzáférését. Ezen időszak alatt az előfizetési díjat továbbra is fizetnie kell, és új előfizetési szerződés sem köthető másik szolgáltatóval. Utóbbi tilalom megszegése, mint láthattuk, vétségnek tekinthető, amelyért legfeljebb 3750 EUR pénzbüntetéssel sújtható a jogsértő.

A HADOPI-hatóság 2010 szeptemberében kezdte el érdemi munkáját, a rendszer azonban egyelőre „nem ég üzemi hőfokon”. Bár az adatgyűjtés eredményeként napi közel 50 000 jogsértésen ért személy adatait bocsátják a hatóság rendelkezésére, azonban a hatóság ezek közül 2010 végéig átlagosan csupán napi 2000 „első” figyelmeztetés továbbítása iránt intézkedett.⁷⁷ Ez a tempó nemcsak a jogalkotó⁷⁸ és a jogosultak igényeitől marad el, de a hatóság munkájának hatékonyságát is nagyban veszélyezteti. A második csapásnak ugyanis csak akkor van helye, ha bebizonyosodik, hogy a jogsértő személy fél éven belül ismételten elmulasztja ellenőrizni internet-hozzáféréseinek szabályszerű használatát. A naponta kiküldött alig 2000 figyelmeztetés, illetve az internet-előfizetők milliós száma mellett életszerűtlen

⁷⁷ Ezzel a hatóság 2010. év végén átlépte a „bűvös” százezeres határt. Ezzel kapcsolatban lásd: http://eszerint.blog.hu/2010/12/29/tul_a_szazezredik_figyelmeztetesen.

⁷⁸ A francia kulturális miniszter egy ízben kifejtette, hogy reményei szerint a rendszer rendes működése esetén 10 000 „első” és 3000 „második” figyelmeztetés továbbítására, valamint 1000 internet-hozzáférés felfüggesztésére kerül sor naponta. Lásd francia nyelven: <http://www.ecrans.fr/Hadopii-Envoyer-une-dizaine-de,6789.html>.

lenne azt várni, hogy ezrével kapjanak ugyanazok a személyek ismételt figyelmeztetést rövid időn belül. A második csapás hatékonyságával kapcsolatos adatokra egyelőre még hosszú hónapokig kell várni.

2010-ben a fokozatos válasz koncepciója Franciaországon kívül is megvetette lábát, habár az igazi siker egyelőre várat magára. Az egyik leginkább figyelemre méltó esemény az angol Digital Economy Act⁷⁹ 2010. áprilisi elfogadása (és júniusi hatályba lépése) volt. A törvényt már az előkészítési szakaszban is különös figyelem kísérte, elfogadását követően pedig alig három hónappal két vezető ISP támadta meg az angol High Court előtt. A *TalkTalk* és a *BT* internetszolgáltató több okból is támadja a törvényt. Egyrészt szerintük azt nem kellő alaposággal fogadták el,⁸⁰ másrészt a törvény érdemi rendelkezései nem állnak teljes összhangban az Európai Unió joganyagával, különösen az elektronikus kereskedelmi és az adatvédelmi előírásokkal.⁸¹ A High Court a beadványnak 2010. november 11-én helyt adott, és a Digital Economy Act „felülvizsgálatának” első tárgyalási napjával 2011. február 7-ét tűzte ki.⁸² Mindez azt jelenti, hogy a fokozatos válasz koncepciója egyelőre a viták keresztútjében marad.⁸³

Franciaország mellett Új-Zéland is az elsők között vette tervbe a fokozatos válasz jogszabályi rendezését. A kezdeti aktivitás azonban lanyhulni látszik. Hiába dolgoztak ki ezzel kapcsolatban egy olyan jogszabálytervezetet,⁸⁴ ami még magát a fájlcsere-és definiálni próbálta,⁸⁵ ennek parlamenti elfogadása máig nem történt meg.⁸⁶

⁷⁹ Digital Economy Act 2010, 2010 c. 24. A törvény szövegét lásd: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/24/pdfs/ukpga_20100024_en.pdf.

⁸⁰ A végaszavazáson ugyanis a Képviselőház 650 tagjából csupán 236-an adták le voksukat (36,3%), ők is 189:47 arányban. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy az angol alsóházi képviselőknek csupán 29%-a támogatta ezt a nagy horderejű törvényjavaslatot.

⁸¹ A két internetszolgáltató 79 oldalas beadványa (angol nyelven) az alábbi linken érhető el: <http://www.btplc.com/newsadmin/attachments/statement%20of%20facts%20and%20grounds.pdf>.

⁸² A bírósági végzés (angol nyelven) az alábbi linkre kattintva érhető el: <http://www.btplc.com/newsadmin/attachments/order%2011%20nov%202010.pdf>.

⁸³ Ezzel összefüggésben lásd: *Ian Lloyd: UK: Increase of Data Protection and Decrease of Digital Economy Act. Computer Law Review International*, 2010. 5. sz., p. 159–160. *Guido Westkamp: The Digital Economy Act and Copyright Liability: Initial Observations on the Dangers of Self-Regulation. Computer Law Review International*, 2010. 6. sz., p. 170–178.

⁸⁴ Copyright (Infringing File Sharing) Amendment Bill 119-2 (2010), Government Bill. Angol nyelven lásd: <http://www.legislation.govt.nz/bill/government/2010/0119/latest/DLM2764312.html>.

⁸⁵ Copyright (Infringing File Sharing) Amendment Bill, Art. 122A (1): “File sharing is where (a) material is uploaded via, or downloaded from, the Internet using an application or network that enables the simultaneous sharing of material between multiple users; and (b) uploading and downloading may, but need not, occur at the same time.” A törvényi megfogalmazás komoly vitára adhat okot, hiszen így például a DDL-oldalak is e definíció alá tartoznának, holott szolgáltatásuk technikailag nagyon távol esik a P2P-fájlcsere-és definiálástól.

⁸⁶ A törvénytervezet rövid elemzését lásd: *Simon Fogarty: New Zealand: Copyright (Infringing File Sharing) Amendment Bill. Computer Law Review International*, 2010. 2. sz., p. 60–61.

2010 áprilisában Philippe Monfils nyújtott be egy törvénytervezetet a belga szenátus elé. E javaslat ugyancsak büntetőjogi keretek között, azonban három helyett négy csapással szankcionálná a jogellenes fájlcsereelő szolgáltatások alkalmazását.⁸⁷ Az előterjesztés sokat merített a francia jogalkotás tapasztalataiból, s ezért eredendően is bírósági szankcionálás-sal számolt. Emellett – haladó szellemiségét is tükrözve – arra is lehetőséget teremt, hogy az ISP-k és a közös jogkezelők megállapodásokat kössenek egyes tartalomszolgáltatókkal a jogszerűen végezhető fájlcsereelés feltételeiről.⁸⁸ E törvényjavaslat szintén nem került előre elfogadásra.

Mindezek mellett egy további fokozatosválasz-szisztéma igényel alapos áttekintést. Az ír *Eircom* ISP és az ír hanglemezsövetség (*IRMA*) ugyanis az állami kereteken kívül álló megegyezést kötött. Ennek értelmében az *IRMA* által⁸⁹ gyűjtött adatok alapján az *Eircom* első ízben tájékoztatja az előfizetőt arról, hogy IP-címét jogellenes célokra használták. A második értesítés az internetkapcsolat felfüggesztésére való figyelmeztetést is tartalmazza. Amennyiben a figyelmeztetés ellenére az előfizető IP-címéről továbbra is jogsértéseket követnek el, az *Eircom* maga kapcsolja le az előfizető internet-hozzáférését. S bár a megállapodást többek élesen kritizálták (így az ír adatvédelmi biztos is), 2010 áprilisában bírósági megerősítést nyert.⁹⁰ Az adatgyűjtés ennek megfelelően a nyár során kezdetét vehette.

A megoldás előnye, hogy a bonyodalmas és rendkívül népszerűtlen jogalkotási mechanizmusok helyett gyors, rugalmas formában kísérli meg kezelni a helyzetet. A szisztéma legnagyobb hátránya azonban ugyanezen előnyből fakad. A rendszer állami kényszer híján csak akkor tűnik ténylegesen hatékonynak, ha abban az internetszolgáltatók összességére részt vesz, ellenkező esetben a résztvevő ISP-k ügyfeleik elvesztését kockáztatják azon szolgáltatók javára, akik kivárára játszanak, esetleg nyíltan szembe mennek a megállapodással. Nem véletlen, hogy az *IRMA* öles léptekkel igyekezett más, népszerű ISP-eket is a megállapodás szárnyai alá vonni. Közülük a *UPC* vonakodott leginkább ettől. Egy késő őszi bírósági ítéletben – az *Eircom-IRMA*-egyezséget jóváhagyó – Charleton bíró rögzítette, hogy a *UPC* nem kötelezhető a három csapás rendszerének alkalmazására. Az ír jog alapján csupán a jogsértő tartalmak eltávolítása követelhető, amennyiben erre nézve a jogosult bírósági végzést szerez. A bíró külön hangsúlyozta, hogy a *UPC* mindaddig valamennyi ilyen végzésnek eleget tett, így semmilyen mulasztás nem írható a terhére. Charleton bíró azt is érzékeltette,

⁸⁷ S. 4-1748 Proposition de loi favorisant la protection de la création culturelle sur Internet, document législatif n° 4-1748/1. A törvénytervezet szövegét francia és holland nyelven egyaránt lásd: <http://www.senate.be/www/webdriver?MltabObj=pdf&MlcolObj=pdf&MlnamObj=pdfid&MltypeObj=application/pdf&MlvalObj=67111992>.

⁸⁸ Uo., 12–13. cikk.

⁸⁹ Az adatgyűjtésben az *IRMA*-t az ausztrál *iiNet*-ügyben is érintett *DtecNet* cég segíti.

⁹⁰ A megállapodás és a bíróság egyezségét jóváhagyó ítéletének elemzését lásd részletesen: *Eva Nagle: "To Every Cow its Calf, to Every Book its Copy" – Copyright and Illegal Downloading after EMI (Ireland) Ltd v Eircom. Entertainment Law Review, 2010. 6. sz., p. 209–214.*

hogy szerinte a *UPC* (hasonlóan egyébként az *Eircom*hoz) csupán „egyszerű adatátvitelt” („*mere conduit*”) nyújtó szolgáltató. Ebből az következik, hogy arra sincs módja (illetve kötelessége), hogy blokkolja például a *The Pirate Bay* oldalát.⁹¹

Hogy e modell nem teljesen életképtelen, két példával illusztrálható. Az *Eircom*, átérezve a helyzet komolyságát, külön megállapodást kötött a legnagyobb zenei kiadókkal, hogy azok repertoárjából az *Eircom* előfizetők havidíjas szolgáltatás keretében meghatározott számú dalt tölthessenek le.⁹² Az ilyesfajta üzleti modellek bizonyosan alkalmasak (legalább) a hezitáló felhasználók megtartására. Másrészt az Egyesült Államokból is folyamatosan érkeznek hírek, hogy az ISP-k maguk vállalják rendszereik ellenőrzését, és jogsértő előfizetőik internet-hozzáféréseinek korlátozását.⁹³ Ez pedig azt tükrözi, hogy az *Eircom* valószínűleg nem egymagában képviseli a fájlcsereléssel szemben tenni vágyó ISP-k táborát.

Alternatív megoldások, technológiai fejlemények

Az elmúlt év persze nem csak a fájlcsereléssel *szembeni* támadásokról szólt. Ahogy az elmúlt években eddig is tapasztalható volt, maga a fájlcsereelő társadalom is folyamatosan képes megújulni. Ezeket a változásokat valószínűleg lehetetlen nyomon követni, hiszen csak példaként a jelenleg legelterjedtebb P2P fájlcsereelő technológia (*BitTorrent*) nyílt forráskódú szoftverre épül, így ennek továbbfejlesztésére bárki vállalkozhat. Ennek egyik lehetséges irányát mutatta meg a *The Pirate Bay*, amikor 2009 őszén bevezette az ún. mágneslinkeken alapuló technológiát, amely lehetővé tette a trackererek nélküli működést.

Mindez előre jelezte, hogy rövid időn belül más, hasonló elveken működő, illetve hasonló célokat szolgáló alkalmazások jelenhetnek meg a piacon. 2010. év végén a hollandiai *Delft University of Technology* tudósai bejelentették, hogy megalkották az első, ténylegesen tracker nélkül működő torrentalkalmazást. A *Tribler* névre keresztelt kliens – saját kereső-funkciójának segítségével – a kliens használó többi peer számítógépéről szerzi be a keresett torrenttel kapcsolatos információkat. A kliens mindezek mellett azonnali videó streamelési lehetőséget biztosít, spamszűrő funkcióval van ellátva, és a felhasználók maguk alakíthatják ki kedvenc „tartalomcsatornáikat” is. Ez utóbbi funkció segítségével a felhasználók a maguk által szerkesztett tematikus csatornákon keresztül sokkal gyorsabban férhetnek hozzá egyes témakörökhöz, fájlokhoz, előadókhoz stb. S bár a *Tribler* jelenleg messze van attól, hogy népszerű klienssé váljék, mégis a torrentalkalmazások új, innovatív változatát jelenti.⁹⁴

⁹¹ EMI Records (Ireland) Ltd., et al., v. UPC Communications Ireland Ltd., 2009 No. 5472 P (unreported), lásd: <http://www.scribd.com/doc/39104491/EMI-v-UPC>. Egyes vélemények szerint Charleton bíró ezzel azt jelezte, hogy az Eircom–IRMA-egyezség jóváhagyásakor hibát vétett. Lásd: <http://edri.org/edriagram/number8.20/irish-trial-3-strikes-upc>.

⁹² Lásd: http://pressroom.eircom.net/press_releases/article/eircom_Statement_on_Illegal_File_Sharing.

⁹³ A Suddenlink ISP kapcsán lásd: <http://torrentfreak.com/us-isp-disconnects-alleged-pirates-for-6-months-100924>.

⁹⁴ Ezzel kapcsolatban lásd: http://eszerint.blog.hu/2010/12/10/indul_a_teljes_tracker_nelkuli_torrentezés.

Egyelőre szintén csak gyerekcipőben jár a torrenttechnológia és a televíziós műsorok streamelésének ötvözése.⁹⁵ Ennek egyik lehetséges irányát jelentheti a sportközvetítések fájlcsereelő rendszerek, illetve P2PTV segítségével való megosztása. 2010-ben szerzői jogászok egy csoportja adatfelmérés keretében igyekezett némi képet kapni e témában. A kutatás⁹⁶ szűkös erőforrásai ellenére jól érzékelteti, hogy a sportközvetítések sokáig nem lesznek olyan népszerű fájlcsereelői „célpontok”, mint a zeneművek, a mozifilmek, a televíziós sorozatok, a szoftverek avagy újabban az e-könyvek. Ennek elsődleges oka, hogy a fogyasztók a televíziós közvetítéseket választják azok aktualitása/időszerűsége és jobb minősége miatt.⁹⁷

Az előzőekben említett fejlemények hangsúlyozottan P2P-alapokon működő fájlmegosztó alkalmazásokkal függtek össze. A fájlcserefront azonban szélesedni, illetve eltolódni látszik napjainkban. Egyre jelentősebb piaci pozíciókra tesznek szert ugyanis olyan alternatív megoldások, mint például a tárhely- és a linkeles szolgáltatásokat ötvöző DDL-oldalak („direct download link”).⁹⁸ Ezek ugyanis kiváló lehetőséget teremtenek arra, hogy az oldal használói szabadon feltölthessenek különféle tartalmakat a szolgáltató szervereire, s azokat a feltöltést követően generált link nyilvánosságra hozatalával bárki számára elérhetővé tessék. A legismertebb ilyen szolgáltató (*RapidShare*) felelősségét 2010 során ráadásul az Egyesült Államokban⁹⁹ és Németországban¹⁰⁰ is kizárták az oldal használói által elkövetett szerzői jogi jogsértésekkel kapcsolatban.¹⁰¹

Másrészt mivel a jogsértésekkel szembeni küzdelem egyik fontos formájává válhat a felhasználók internetes adatforgalmát alapul vevő három csapás rendszer, ezért folyamatosan erősödő alternatívát biztosítanak az online anonimitást nyújtó szolgáltatások (OAS). Ezek erősödését konkrét szociológiai felmérések igazolják Svédországban. Ezek szerint a fájlcsereelői „hajlandóság” a jogérvényesítési irányelvet Svédországban átültető nemzeti jog-

⁹⁵ A P2PTV-vel kapcsolatban lásd: *Mezei, Németh*: i. m. (4), p. 75–80.

⁹⁶ *Mezei, Németh, Békés, Munkácsi*: i. m. (4).

⁹⁷ A kutatás erre ugyan nem tért ki, azonban – feltéve, hogy Bodó Balázs érvelése e téren is megállja a helyét – feltételezhető, hogy a televíziós közvetítések népszerűsége annak is betudható, hogy mivel napjainkban a sportesemények széles köréhez hozzá lehet jutni a sportszatórnákon keresztül, ezért nincs olyan mozgatórugó, amely a fogyasztókat az illegális forrásokhoz terelné. Bodó Baláznak a kereslet és kínálat összefüggéseivel kapcsolatos érvelését röviden lásd: *Gyenge, Bodó, Detrekői, Békés*: i. m. (4), p. 205–206.

⁹⁸ Ezek működésének bemutatását lásd: *Mezei Péter, Németh László*: A Direct Download Link (DDL) szolgáltatás szerzői jogi megítélése. *Infokommunikáció és Jog*, 2009, 5. sz., p. 179–186.

⁹⁹ *Perfect 10, Inc., v. Rapidshare A.G., et al.*, 09-CV-2596 H (WMC), US District Court for the Southern District of California. Lásd: <http://www.docstoc.com/docs/18447440/Perfect-10-Inc-v-Rapidshare-AG-et-al>.

¹⁰⁰ OLG Düsseldorf 27.4.2010 (20 U 166/09) – *Rapidshare I.*, *Multimedia und Recht*, 2010, p. 483–487. (Anm. Schröder – Raimer); OLG Düsseldorf 6.7.2010 (20 U 8/10) – *Rapidshare II.*, *Multimedia und Recht*, 2010, p. 702–704.

¹⁰¹ Ennek részletes ismertetését lásd: *Mezei*: Tisztul a kép a RapidShare körül? i. m. (4).

szabály elfogadását követően közel 37%-kal csökkent. Ezzel egy időben azonban az OAS-t használók aránya a fájlcsere-élők körében 10% fölé emelkedett. Sőt, a napi rendszerességgel fájlcsere-élők esetén ez az arány még dominánsabb: e felhasználók 28,6%-a igyekszik tevékenységét OAS-alkalmazással elfedni.¹⁰²

Záró gondolatok

A fentiek fényében alapvetően két közhelyszerű megállapítás tehető: egyrészt a fájlcsere-éléssel szembeni küzdelem rendkívül sokoldalú jelenség, másrészt megnyugtató rendezése jó ideig nem várható. Az előzőekben előadottak csak és kizárólag jogi oldalról közelítették meg a kérdéskört. Ez a fajta szűk nézőpont természetesen rendkívül helytelen, hiszen elfelejti figyelembe venni azt, hogy a fájlcsere-élést a társadalom rendkívül széles rétegei űzik, akiknek a meggyőzése elrettentő eszközökkel csak felületesen és időlegesen lehetséges. Hazánkban elsősorban Bodó Balázs az, aki e diszfunkcionális állapot felszámolását a jogosulti oldal és a közvetítők (piaci szereplők) közötti összehangoltabb együttműködésben látja. Természetesen *az sem véletlen, hogy a jog és a gazdaság szereplői szeretik inkább a fájlcsere-élés negatív, valamint a társadalomtudomány és az IT-szakma, illetve maguk a felhasználók pedig annak pozitívumait hangsúlyozni*. Vélhetően egyik megközelítés sem képes a jelenséget konzekvensen értékelni, illetve megoldani.

2011 ezért nem csupán a további szigorítás, hanem a felhasználókat a jogellenes szférából a jogszerű szolgáltatások piacára visszacsábító, versenyképes üzleti modellek világszintű elterjesztésének az éve kell, hogy legyen. Ebben nemcsak az állam szerepe hangsúlyos, hanem a jogosultak és érdekképviselőik nyitottsága is elvárt. Mindez természetesen nem szülhet sikert mindaddig, amíg a fogyasztói oldal sem érzi át, hogy a fájlcsere-élés jelenlegi tendenciái rendkívüli mértékben visszavetik azt az alkotótevékenységet, amelyet maguk is élvezni kívánnak.

¹⁰² Lásd: *Stefan Larsson, Måns Svensson: Compliance or Obscurity? Online Anonymity as a Consequence of Fighting Unauthorized File sharing. Policy & Internet, 2010. 4. sz., p. 77–105.*